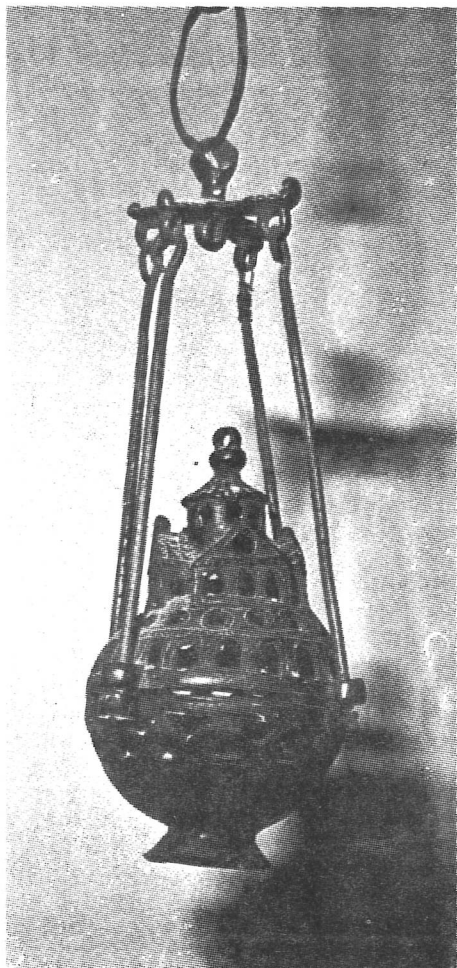

RE-FORMATIO

Røgelseskarret er støbt i bronze og har muligvis været forgyldt. Låget er formet som en borg, der knejser med tårn og tinde, et billede på det himmelske Jerusalem. Oprindeligt har karret sikkert hængt i kæder, men nu er det monteret med stænger af jern, de går gennem øskenpar på skål og låg og er foroven fæstnet til et fliget samleled, en såkaldt »lilje«. Fra den tomme øsken, som ses på liljens underside, har en kæde ført ned til det lille øje på toppen af lågets tårn (»lanternen«); ved hjælp af den kunne man løfte låget og lægge mere røgelse på, selv om karret var ophedet under brug.

(Se artikel side 71)

*Røgelseskar fra Tapdrup kirke
øst for Viborg*

4/1977

ORDET OG ÅNDEN

(MED RELATION TIL 12. S. E. TRINITATIS)

AF PASTOR O. LUND PALLESEN, KGS. LYNGBY

"**V**ED HERRENS Ord blev Himlen skabt og al dens Hær ved hans Munds Ånde – Han taledede, så skete det, Han bød, så stod det der" (Ps. 33, v. 6 og 9).

Den hellige Skrift er een stor Lovprisning af Gudsordets Vælde. Ved det blev Verden Lys og Orden fra Kaos og Mørke. Ved det skabtes Mand af Muld som det eneste i den skabte Verden, der kan give Resonans og Ekko af det guddommelige Ords Tiltale. Med Ordets Gave har vi selv fået Evnen til at give Udtryk for Åndens Liv i os og indtage vort Medmenneske i vor Verden – og selv blive en Del af vor Næstes Verden ved Ordets mærkværdige Gave.

Vor Stilling til Ordet prøves altid ved Evangeliet. Hvordan tager vi imod det? Og hvordan bruger vi det?

For gennem Ordet afsløres vort Væsen, hvis vi da ikke netop bruger det til at skjule vore Tanker med. For vi har Ansvar for vore Ord som et Magtmiddel, vi bruger eller misbruger til at slå Bro over adskilte Verdener med. Ved Ordet bliver vi åndeligt levende, træder ud af vort Fængsels Mørke ind i Fællesskabets Dag og Livets Lys.

Ofte omgås vi ganske uansvarligt med vor Tale. Bittert må vi tit ønske, at Ord kunde holdes og kaldes tilbage, om vi til fulde kendte den Indflydelse, de fik: Hvad de fik udrettet i Verden af ondt, siden vi sendte dem af Sted. Her forgiftede de et rent og glad Sind. Hist øser de Tvivl i et Menneskehjerte. Her lokkes andre Ord frem, som ikke skulde have været talte. – Ja, hvor skal mon Virkningen af det Ord, vi talte, ophøre? – Når det helt frem til Evigheds Tærskel?

Vore Ord lever videre i deres Virkninger. Derfor er vort Ansvar så stort.

Alvorligt må der tales om Tungens Synder. "Af dine Ord skal du retfærdiggøres, og af dine Ord skal du fordømmes" (Matth. 12, 37).

Og selv om vi så bruger Ordet til Spot af det hellige, så er Gud stor nok til at lade os snakke – vi har Talefrihed – og vi kan prøve på at rende fra vore Ord; og det kan være let nok, synes vi. Men det indhenter os til sidst, Ordet, Spejlbilledet af vort Hjerte til enhver Tid.

Ordets Magt vidner Evangeliet om. Disciplene troede vor Herre for hans Ords Skyld. Det, at de følte sig trufne af Ordet – af den Ånd, han talte af, skabte deres Tro på ham. Deri fik han Indflydelse på dem, ja, Herredømme over dem; de blev hans Trælle. Her var Ordet fra Gud, der påny vilde løfte Verden fra Kaos og Mørke til Orden og Lys fra Evigheden.

Men når de følte sig trufne, forlangte nogle af Tilhørerne ydre Tegn i Stedet for Åndens Overbevisning. Ja, de var ved at bespotte den Ånd, han talte af – at gøre Gud til en Djævel og omvendt, fordi de ikke vilde ydmyge sig under den suveræne Nædes Ånd, men selv bestemme, både hvorledes Gud og Hans Rige skulde være. Således var de ved at stille sig på Bagvaskerens og Gudsbekæmperens Side. Den utilgivelige Synd er: Ikke at ville lade Tilgivelsen være det største, ikke at lade Gud være Gud, men forlange en anden Gud – og derved forhædes i Gudstrods over for den Gud, der skaber i Støvet.

Gud har givet os, og taler fortsat sit Frelsens Ord til os. Døbefonten er af Granit. Det løber han ikke fra. Bortdækkes stadig. Det glemmer han ikke. Derfor enten frelser eller døm-

(Afsluttes side 72, bagsiden)

ER DET HØJKIRKELIGT?

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET

DET er nu 20 år, siden fire højkirkelige præster stiftede "Kristi Legems Broderskab" – "Fraternitas Corporis Christi", forkortet til F. C. C. – Jeg husker nøje fødselsdagen, nej det var snarere undfangelsen! Opfordringen til at være med blev besvaret med et klart Nej; det kom der en lang brevveksling ud af, som jeg har bevaret endnu. Broderskabet består i dag af 8 medlemmer; så vidt jeg ved, er der fire forhenværende medlemmer, og een er død salig. I årene, der er gået, har broderskabet levet sit nærmest "skjulte liv", et begreb, der er kendt fra anglikansk højkirkelighed. I kirkens historie har den slags broderskaber ikke været ukendte; jeg er overbevist om, at de kan have stor betydning i den hellige kirke.

Til orientering for læserne kan jeg oplyse, at der aldrig har været diskussioner mellem denne gruppe og alle vi andre højkirkelige præster. Vi vidste ikke meget mere, end at Broderskabet eksisterede, vidste ikke engang nøjagtigt, hvem der var medlemmer.

Men netop omkring 20 årsdagen blev dette anderledes, idet Broderskabet da for første gang trådte helt frem i offentlighedens lys, med pressefoto-graf på og senere et interview med pastor Edmund Jensen i Kristeligt Dagblad d. 2. juli. – Dette er grunden til, at Broderskabet – vist nok også for første gang – omtales i højkirkelighedens blad gennem denne artikel.

Som repræsentant for de ca. 50 andre højkirkelige præster, som fader Edmund nævner, kan jeg sige, at disse 8 altid har været vore venner, som vi har stået i et stærkt kristent fællesskab med. Vi har vel nok vidst, at nogle af dem var noget yderliggående, en slags højrefløj; men jeg har i hvert fald ikke vidst, at hele gruppen var

det. Dette synes jeg, bør komme frem for offentligheden. Ligeledes, at det særlige skridt, som Broderskabet ifølge dette interview har taget, slet ikke har været drøftet med os andre. Det theologiske i den sag, tror jeg, har ikke været drøftet i vores kreds de sidste 10-14 år.

Disse forskellige oplysninger forekommer mig at være en nødvendig baggrund, når jeg som "en af de 50 andre" skal forsøge at svare på det spørgsmål, som står i overskriften, og som mange i Folkekirken idag stiller os: "Er det højkirkeligt?"

Der er ingen tvivl om, at med overskriftens "det" tænkes der først og fremmest på dette at bære det allerhellegste sakramente i processions og bruge det til at velsigne med. Det vil derfor være det, jeg i første række vil beskæftige mig med. Måske bør det dog først nævnes, at den såkaldte "Kristi Legems Fest", som Romerkirken normalt fejrer den første torsdag efter Trinitatis søndag, udmærket kan fejres på luthersk grund som en særlig dag foruden Skærtorsdag til at lovprise og fordybe sig i nadverens herlighed. I Den danske Tidebog fra 1961 har vi denne dags rige tekster, bønner og hymner. Netop det år faldt Theologisk Oratoriums årskonvent på den dag, så vi efter morgenmessen brugte alle dagens tidebønner. En præst, der ikke helt hører til de højkirkelige, hviskede til mig: "Hvor herligt at være med i lovsangen for sakramentet den hele dag!" Også den nye Tidebog fra 1971 har selvfølgelig den dag med. Det er meget betegnende, at sakramentsprocession ikke oprindeligt hørte denne festdag til!

*

1) Når jeg skal forsøge at svare på overskriftens spørgsmål, må det være klart, at ingen har en klar myndighed

til at tale på højkirkelighedens vegne. Vi har ingen pave! Dog tales der intet om sakramentsprocessioner i den såkaldte "Basis for den højkirkelige bevægelse", der første gang blev offentliggjort her i bladets nr. 4, 1961. I et forslag til en revideret "Basis", der nylig er udsendt, men ikke behandlet, er der heller ikke antydninger deraf. Så vidt jeg ved, har dette æmne aldrig været debatteret i bladets 20-årige historie. Indirekte har det været omtalt – og afvist – i en theologisk artikel i nr. 1, 1963 af Lund Pallesen med overskriften "Extra Usum".

Måske var det her værd at oplyse

for eventuelle interesserede, at processioner i forbindelse med tjenesterne i Herrens hus, blot uden ombæren af sakramentet altid har været noget, der hørte højkirkeligheden til, som det altid har hørt den hellige kirke til. Her viser vi korsets tegn i spidsen af toget og har også gerne lysbærere med. I stor glæde bærer vi vidnesbyrdet ud under lovsang i byens gader i forbindelse med kirkestævner. Engang havde kristne ungdomsbevægelser i vor kirke, f. eks. kristne spejdere bevaret rester af denne skik; nu er det vel kun snart Frelsens Hær og andre frikirkelige samfund, der gør det;

Kristi Legems Broderskab

præster generer sig normalt over det, eller griner ad det. Pudsigt nok er det næsten højeste mode i "verden" netop i vore dage, ikke mindst hos den politiske venstrefløj! Der går næppe en uge, hvor man ikke ser processioner med opløftede plakater og bannere i Fjernsynet, ledsaget af musik og sang. Dét generer unge mennesker sig ikke for den slags! I parentes lige en pudsig-hed mere: Læg mærke til, i hvor høj grad man i disse kredse idag næsten bruger en art "liturgisk" sang med talekor og stemmer, der falder ind med en slags omkvæd....

*

2) Mit næste svar kan måske opfattes som lidt rigeligt personligt: Jeg er sikkert den, der i årenes løb har skrevet mest om, hvad højkirkelighed er, og i hvert fald een af dem, der har holdt flest foredrag derom – og gør det stadig. Aldrig nogensinde har jeg omtalt procession og velsignelse med sakramentet som noget, der hørte denne bevægelse til. I fuld oprigtighed har jeg ikke nævnt det, for jeg har ikke vidst, at det blev praktiseret blandt højkirkelige i nogen luthersk kirke. Jeg har aldrig set det omtalt i svenske højkirkelige publikationer f. eks. Bevægelsens store pioner i det land, dr. Gunnar Rosendal, omtaler spørgsmålet meget udførligt i sit næsten klassiske værk "Vår Herres Jesu Kristi Lekamens och Blods sakrament" fra 1938 og tager afstand fra det. Æmnet behandles også i samleværket "Välsignelsens Kalk" med foredrag fra Kirkedagene i Uppsala 1961 – med samme resultat.

I interviewet nævner Edmund Jensen de engelske højkirkelige. Jeg ved da godt, at man i de kredse har praktiseret disse ting; men efter mit kendskab til den kirke vil jeg tro, at brugen af disse ting er stærkt aftagende i takt med, at Romerkirken også bruger dem meget mindre. – En lille parentetisk bemærkning om noget, der er helt parallelt med denne sag. Jeg stod engang i sakristiet til et højkirkeligt ka-

pel i Oxford og bladede i de skønne messebøger, man havde, med hele den romerske ritus både på latin og engelsk indbundet sammen med den angelsk kirkes liturgi. Da sagde præsten til mig: "Det bruger vi ikke ret meget mere..." Næsten de samme ord sagde en anden præst til mig et helt andet sted, idet han forærede mig sit eksemplar af en smuk bog med titlen "Ritual Notes". Det er en bog, der indeholder en oversættelse af Romerkirkens utroligt detaljerede anvisninger med hensyn til ceremoniellet ved de forskellige messers udførelse – til brug for de højkirkelige præster! Nu har Rom også kasseret det hele, ser det ud til, hvilket jeg til en vis grad beklager.

For mig har det været indlysende, at den højkirkelighed, som jeg skrev om og talte om, måtte være på vor bekendelses grund. Det var jo også derfor, at vi var fire højkirkelige, der kunne være medudgivere af det lille "bekendelsesskrift", der hed "Kirkens Ja og Nej" – og at vi er endnu flere højkirkelige, der har været blandt de ledende indenfor "Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse".

*

3) Hvorfor har den skik at bruge sakramentet til at bæres omkring i procession og til at velsigne med hidtil ikke hørt med til højkirkelighed på luthersk grund? Det skyldes ikke, at den oprindelige ægte-lutherdom fornægtede realpræsensen, Kristi legemes og blods konkrete nærvær under det indviede brøds og vins skikkelse – tværtimod! Edmund Jensen har 100 % ret, når han nævner Luthers meget stærke tro på realpræsensen. Men netop af den grund tog vore lutherske fædre spørgsmålet om "extra usum", d. v. s. om sakramentets virkelighed også "udenfor brugen" uhyre alvorligt – mere end 150 år frem i tiden gjorde man det. Det stod helt klart, at med "brugen" mentes ikke blot selve dette at "spise og drikke" det, men hele den gudstjenestelige handling. Kristi sakramenta-

le legeme lå virkelig på alteret, som vores egen Kingo siger det i en salme; men netop det vers har salmebogskommissionen rettet i den sidste salmebog! Til "usus" hørte hele den gudstjenestelige handling. Man troede på den reale, virkelige nærværelse i "elementerne", så det efter Luthers egne ord "kunne bæres over vejen" til en sygekommunion; dette hørte med til sakramentets "rette brug".

Men samtidig tog man enstemmigt afstand fra – som man udtrykte det – at bruge det til et andet formål, end det var indstiftet til. Og der blev så igen og igen nævnt netop de to ting, der omtales i samtalen i Kristeligt Dagblad: at bære sakramentet omkring og bruge det til at velsigne med. Dette var udenfor den rette "usus", brug. – Når man dengang var så enige om dette, skyldes det helt sikkert, at man netop havde set denne "urette brug" i en utrolig høj grad florere i den romerske kirke. Dengang var selve modtagelsen af sakramentet i gudstjenesten i meget høj grad erstattet med at se messen blive læst af præsten, og med at se sakramentet blive båret omkring og med at lade sig velsigne af det opløftede sakramente. Først helt op mod vor tid er menighedens hyppige kommunion blevet det almindelige i Romerkirken, og i samme grad er de to sidstnævnte måder at "bruge" sakramentet på gledet i baggrunden.

Jeg er overbevist om, at alle høj-kirkelige præster udenfor de 8 ikke vil gå med til det skridt, de har gjort. Sakramentsprocessioner og velsignelse med sakramentet vil ikke kunne ske ved høj-kirkelige konventer og stævner, uden bevægelsen sprænges! – Nu bør det dog understreges, at situationen i dag er en hel anden på et meget vigtigt punkt. Broderskabet vil sikkert være enige med de ægte-lutherske dengang, at den rette brug er at modtage nadveren; få i vor kirke gør dette hyppigere, end de gør det. Den alvorligste anklage den gang: at man ofte konsekrede, indviende brød og vin med det

formål at bære det omkring og velsigne med det, rammer sikkert heller ikke vore brødre i dag. – Gunnar Rosendal refererer i sin føromtalte bog een af de grunde, hvorfor også den første lutherske ærkebiskop i Sverrig, Laurentius Petri måtte sige nej til sakramentsprocessioner. Grunden var den, at man ikke kunne være sikre på, at Kristus var nærværende i det, man bar rundt til folket! Var det imod hans formål med sin gave, kunne han vel trække sit nærvær tilbage.... Her er vi ved noget meget centralt. Personligt har den såkaldte "sakramentale velsignelse", som den ofte sker i Romerkirken ved vesperen, altså ved en helt anden gudstjeneste end messen, forekommet mig mest angribelig, i endnu højere grad et resultat af meneskelig, from opfindsomhed end processionen, der vist altid foregår i ganske nøje forbindelse med selve nadverens højtid i helligdommen. Det sidste ville jeg selv gerne turde tro på, ja jeg gør det måske også; men bl. a. af den uhyre alvorlige grund, som Laurentius Petri nævner: usikkerheden, uvisheden, ville jeg ikke turde lære vort folk en sådan praksis.

*

4) Det nævnte interview giver også grund til at omtale nærmere det spørgsmål, som er en side af det, der lige er behandlet, nemlig den såkaldte "reservation", d. v. s. opbevarelsen af de indviende hostier. Som en konsekvens af troen på realpræsensen og dermed på nadvergudstjenesten som kirkens egentlige gudstjeneste blev spørgsmålet om reservationen noget, der vakte opsigt, da høj-kirkeligheden omkring 1956 pludselig stod frem som en bevægelse, ja en "retning" i Folkekirken. Selv arbejdede vi meget med dette spørgsmål; det var just derfor, den før nævnte artikel af Lund Pallesen blev skrevet. For os, som for Luther og de lutherske fædre tvang troen på Kristi reale nærvær i "elementerne" os ind i det alvorlige spørgsmål: "Hvad med det, der blev tilovers ved

nadverfejringen?" For alle reformerte er dette spørgsmål jo en meningsløshed, som det desværre også er i dag for det store flertal af præster i en såkaldt "luthersk" folkekirke.

Straks fra begyndelsen var der tre mulige løsninger: a) At præsten og hans medtjenere i messen nød det bagefter i sakristiet. Sådan gør man ofte i den anglikanske kirke. Eller præsten fordelte de sidste hostier til de sidste altergæster. b) Den mest almindelige løsning blev, at præsten forsøgte at vide tallet på altergæster, så der ikke konsekrederes mere, end der var brug for. I den danske kirke blev dette et krav til alle præster, sidst udtrykt i Kirkeritualet af 1685 – og dermed egentlig stadig gældende lov! – c) Den tredje udvej var netop at "reservere", at opbevare – ikke til at bære omkring med og velsigne med, men til brug ved næste messe. I den svenske kirke har dette ligefrem været kirkelov, når det har været vanskeligt at bruge de to første måder. I Danmark har vi ikke påbud i denne retning; men pastor Tage Lunn har i en artikel i Re-formatios nr. 2, 1963 en interessant undersøgelse i denne sag. Ved at studere inventarfortegnelsen blot i et par amter af værket "Danmarks Kirker" påviser han, at man har opbevaret mange sølvæsker til alterbrød, hvor indskriftene klart synes at vise, at det ikke kan have været almindelige "brødæsker"; men at de var beregnet til indviende hostier – altså til reservation til næste altergang.

Danske høj-kirkelige præster har sikkert brugt alle tre måder som en konsekvens af deres fællesskab med vore lutherske fædres og hele den gamle kirkes tro på realpræsensen. Da jeg i to år tjente ved en stor bykirke, hvor der var mange altergæster, måtte jeg vælge at "reservere" til senere brug. Hvor jeg nu er, har dette ikke været nødvendigt; da må jeg undertiden bruge den fjerde løsning, som jeg måske burde have nævnt før, den såkaldte "efterkonsekration", d. v. s. indvielse

af nye hostier. Når der i den danske kirkeret kræves, at man skal vide tallet på altergæsterne, begrundes dette netop med, at det så ikke vil være nødvendigt at efterkonsekretere. Men deri ligger selvfølgelig, at dette sidste skal gøres, når de andre muligheder ikke foreligger. Der er vidnesbyrd om, at dette har rettroende lutherske præster gjort i vort land længe før, der var noget, der hed høj-kirkelighed. At uddele uindviet brød, som om det var Kristi legeme, var for Luther et stort bedrag, der måtte kræve præsten straffet og afskediget; "Lad dem gå til deres Zwinglianere!" som Luther udtrykte det.

Her er jeg som på andre punkter ked af fader Edmunds udtryk i det nævnte interview; men jeg tror, at de lyder mere "romerske", end de virkelig er, når der skildres, hvordan han reserverer sakramentet i et lille skab i sin kirke. Indtil dette øjeblik har jeg aldrig anet, at sakramentet skulle være "reserveret til tilbedelse" i disse 8 brødres kirker; intet i deres adfærd i kirkerummet har vist dette. Hvis det var tilfældet, måtte de da have bekendtgjort det! En "hemmelig" reservering til dette formål er en meningsløshed; der må være tale om et enten eller. Det er da også typisk, at man i anglikanske kirker ofte bekendtgør det i kirkebladet eller på opslagstavlen, at sakramentet er reserveret – altså til tilbedelse – i den bestemte kirke, eller oftere, at det er reserveret i et af kirkens kapeller.

Edmund Jensen siger, at der kun er tale om at drage nogle liturgiske konsekvenser af realpræsensen. At denne tro virkelig får en række konsekvenser, er alle høj-kirkelige enige om sammen med alle rettroende lutheranere. Tænker vi blot på forskellen mellem en typisk reformert gudstjeneste og en evangelisk-luthersk messe i al dens herlighed, ser vi klart, hvilke fantastiske konsekvenser Luthers "Det er" har fået liturgisk. Det er desværre uhyggeligt at se, at næsten den samme for-

skel møder vi i dag inden for en såkaldt luthersk kirke. Dette skyldes, at vi stadig er nogle, der har været tro mod Luthers "Det er".

Men dette med at drage konsekvenser kan være meget farligt. Blot eet eksempel, der desværre også er aktuelt indenfor højkirkelige kredse: Vi tror virkelig på Jomfrufødslen; vi prøver virkelig at tage Bibelens ord om Jomfru Maria alvorligt, som vore lutherske fædre også gjorde det, og dette får visse konsekvenser. Men at det er en farlig vej, minder Romerkirkens seneste Maria-dogmer og ikke mindst folkefromheden om, hvor det som bekendt endte med billeder også på danske altertavler af "Anna selv tredje", d.v.s. ikke blot af den hellige Jesus og den hellige Jomfru, men også af mormoderen! – Sognepræsten Kenneth N. Ross ved den mest berømte af Londons højkirkelige kirker, All Saints, Margaret Street udgav i 1959 en bog med titlen: "Hvorfor jeg ikke er romersk-katolsk". Om disse sene dogmer og lignende ting bruger man dette udtryk, at de kun er "fromme meninger". Det pikante er, at netop dette udtryk brugtes i det romerske breviar indtil 1588 – om hvad? Jo, om Jomfru Marias optagelse i Himlen, der blev gjort til dogme i 1950! – "Fromme meninger" kan ingen forbyde os at have på adskillige af troens områder; men derfra er det et stort og alvorligt skridt at lære dem eller lade dem få liturgiske konsekvenser.

*

5) I interviewet tales der i selve overskriften om at "tilrøge og tilbede alterets sakramente" – man ser tydeligt forargelsen skinne frem. Når der er tale om tilbedelsen, er den i hvert fald totalt misforstået. At ære og tilbede Kristus i det hellige sakramente er en selvfølge for Luther og de ægte lutheranere efter ham – netop fordi de troede på realpræsensen, på Kristi nærvær i elementerne. Når moderne "lutheranere" tager afstand fra dette, skyldes det undertiden uvidenhed, men

lige så ofte fornægtelse af Luther selv. Vidnesbyrdene om denne tilbedelse er helt overvældende. Blot eet eksempel: Den svenske præst Tom G. A. Hardt blev i 1971 dr. theol. på en afhandling, hvis titel var et direkte citat af Luther: "Venerabilis & adorabilis eucharistia. En studie i den lutherske nattvardslæran under 1500-talet". Titlen betyder noget i retning af "det æreværdige og tilbedelsesværdige sakramente". Et uddrag af afhandlingen har han givet i den lille bog "Om altarets sakrament", udgivet af det højkirkelige forlag, Bokförlaget Pro Veritate, Uppsala. Her findes de stærkeste vidnesbyrd om, at det virkelig er luthersk at tale om konsekration, indvielse, konkret nærværelse i elementerne og deraf følgende tilbedelse. Men han går selv helt imod reservation; det tiloversblevne skal fortæres.

*

6) At være forarget over brug af røgelse i kirken ved særlige lejligheder må skyldes uvidenhed eller tankeløshed. Det hører naturligvis til det, man kalder "adiafora", d.v.s. unødvendige ting på linje med blomster, klokke og orgler. I nogle kirkeafdelinger er man lige så forargede over, at der er blomster på alteret! Jeg vil tro, at det er en meget sen skik i kirken at bruge blomster; så vidt jeg ved, nævnes dette heller ikke i Bibelen. I modsætning dertil er brug af røgelse ofte omtalt i Skriften. Man brugte det i den gudstjeneste, Jesus selv deltog i, og i Johannes Åbenbaring fortælles der, at der bruges røgelse i den himmelske gudstjeneste.

Bibelen siger klart, at røgelsen symboliserer de troendes bønner. Blomster i kirken skal vel dels betyde et middel til at ære Gud med – og dels være udtryk for Guds skabte verden, der drages med ind i tjenesten, det som kommer endnu stærkere frem i høstgudstjenesten. Alt skal være med, ikke blot, hvad man kan høre, men også hvad man kan se – og lugte! Det svarer til, at vi skal gå – vi skal

stå op – vi skal knæle; det egentligt protestantiske bliver snart, at vi kun skal sidde – "på det folkekirkelige skumgummi", som C. B. Hansen engang udtrykte det! Egentlig ufatteligt, at man gider være forarget over et sådant adiaforon, en sådan billig og folkelig prydelser, når man i vores, åh så næstekærlige og ulandsvenlige tid ikke generer sig over alle de millioner af kroner, der bruges i vor kirke til et andet adiaforon, de mange dyre orgler, der anskaffes i disse år....

*

7) Titlens spørgsmål: "Er det højkirkeligt?" kan egentlig besvares klart. Sakramentsprocession, velsignelse med sakramentet og reservering af nadverelementer til tilbedelse har aldrig hørt til "det højkirkelige program" i lutherske kirker.

Derimod er det højkirkeligt og genuint luthersk at tro på realpræsensen med en række liturgiske konsekvenser. Det er højkirkeligt og luthersk at ære og tilbede Kristus i sakramentet. Det er højkirkeligt og luthersk, at der sker en virkelig konsekration. Det er højkirkeligt og luthersk at efterkonsekre, d.v.s. konsekre påny, hvis man ikke kan kende tallet på altergæsterne. Det er højkirkeligt og luthersk at reservere det tiloversblevne på værdig måde, men ikke med det formål at tilbede det. – Det er højkirkeligt og luthersk at tro, at der sker en "forvandling", nemlig fra almindeligt brød og vin til et sakramente. Det svarer helt til de ægte lutherskes forargelse over det store kætteri ikke at skelne mellem det, der er konsekreret, og det, der ikke er det. Er det kun det, fader Edmund mener med ordet "forvandling" i samtalen i bladet, er den helt i orden. Mener han en romersk "forvandlingslære", er vi uenige. Tror romerske præster i almindelighed på det i dag? – At der til tjenesten med alterets sakramente hører en retteligt kaldet og ordineret præst, er højkirkeligt – og samtidig noget selvfølgeligt for den, der står på den

lutherske bekendelses grund.

*

8) En af vore meget vise, gamle højkirkelige skrev i et brev til mig om Broderskabets offentlige fremtræden: "Til hvad nytte?" Efter en mængde overvejelser i den tid, der er gået siden denne samtale offentliggjøre, er det måske for mig netop det spørgsmål, der står tilbage. – Tænker vi igen på titlen til denne artikel: "Er det højkirkeligt?" vil jeg til sidst vove et par påstande: Jørgen Glenthøjs og andres kamp de sidste måneder imod forfalskningen af nadvervinen kan kaldes en virkelig "højkirkelig indsats". Min egen offentlige kamp for et par år siden mod den såkaldte "radionadver" var det samme. I begge tilfælde sker der en afsløring af det forfærdelige fald fra Luthers og den gamle kirkes lære om realpræsens. Og deraf kommer vreden, ja hadet, som vi må opleve, der går ind i denne kamp. Højkirkeligheden har med sin stærke tale om den rette nadver været både en udfordring og et vidnesbyrd, netop fordi vi kunne stå på klar luthersk grund. At Broderskabet kan have betydning for dets medlemmer, har jeg ikke tvivlet på; men jeg tvivler meget stærkt på, at dets offentlige fremtræden i sommer får nogen positiv betydning; man vil bare ryste på hovedet af dem. Ved at gå de par skridt for meget vil de snarere skubbe den virkelige udfordring, som højkirkeligheden har været for mange, bort.

*

9) Til aller sidst: Jeg hører til dem, der ikke er bange for de såkaldte "fundamentalister" med hensyn til bibelsynet, for jeg ønsker selv at være tro imod Skriften og er gået hen og har mistet troen på den moderne bibelkritik! D.v.s. jeg er dog fanatisk modstander af fundamentalisterne, hvis de vil optræde med et krav til min tro. – På lignende måde er jeg heller ikke personligt bange for mine 8 venners "fundamentalisme" på deres særlige områder, når blot de ikke kræver af mig, at

jeg skal tro og gøre som de. På de vilkår kan jeg have troens fællesskab både med Bibel-fundamentalister og med Broderskabet – selv om jeg ikke kan følge dem helt. Egentlig tror begge grupper blot lidt for meget!

Jeg er ked af, at Broderskabet har vakt en unødvendig, ja efter min overbevisning en for vores gode anliggende ikke gavnlig forargelse. Men samtidig er jeg virkelig forarget i min tro,

når man desværre ofte kan opleve, at såkaldte Bibel-fundamentalister og andre, der står dem nær, kan være lige glade med Bibelens og den gamle luthersdoms stærke tale om realpræsens og de nødvendige konsekvenser deraf. På det punkt synes disse fromme "bibeltroende" og "lutherske" at være lige så rationalistiske som dem, de ellers kæmper imod, fordi de nedbryder troen i vor kirke.

LÆST

H. O. Okkels: Hvad er teologi? MF-Skrifter, nr. 1. Udgivet af Menighedsfakultetet. 22 sider. Kr. 4, 50.

DET er naturligt, at man har ønsket at redegøre nærmere for Menighedsfakultetets teologiske Berettigelse. Okkels' lille Pjece former sig som et Opgør med Universitetsteologiens manglende teologiske Saglighed i Behandlingen af Fagets Discipliner. Sagen i Anliggendet er principielt rigtig, og af den Grund fortjener Skriftet at blive læst. Dets Løsningsforsøg på Problemerne har mange gode Ansatser, men er næppe tilstrækkelig nuanceret eller fyldestgørende.

Således er det nok betænkeligt at bestemme "teologiens formalobject som Guds åbenbaring" (S. 8), omend det senere tilføjes "i Jesus Kristus i den frelseshistoriske sammenhæng, som Bibelen forkynnder!" (S. 9). Forskningsobjectet kan ikke direkte blive Åbenbaringen, men vel Åbenbaringsmediernes, ligesom det forbliver en misforstået Fundamentalisme uden videre at identificere Bibelen med Guds eget Ord ("Bi-

belen er Guds Ord" S. 18). Bibelen er Vidnesbyrd om Guds Åbenbaring og ser Historiens Begivenheder (Kendsgerninger!) i Troens Tydning (noget andet end Fortolkning!). Her burde Okkels nok have gjort noget mere ud af Luthers udmærkede Sondring mellem indre og ydre Klarhed (S. 19).

Der kan ikke opereres videnskabeligt med Helligånden, da just Ånden giver den Tydning af Kendsgerningerne, hvori Åbenbaringen lever og som er upåtagelig for den discursive Tanke.

Selve den videnskabelige Metode modforudsætter Underet som Årsagsforklaring. Det kan ganske enkelt ikke komme til Syne under Videnskabens Brilller – heller ikke under den bibeltro Forsknings Brilller. Men denne kan og skal klargøre Sagen og tage den til Efterretning som et Vidnesbyrd, den ikke uden Begrebsforvirring kan erklære usandt.

Okkels skal have Tak for Arbejdet, hvis Tema er helt berettiget og på mange Måder gavnligt analyseret, omend Distinktionerne nok kunde ønskes mere præcise hist og her.

O. Lund Pallesen

Fra tidsskriftet SKALK nr. 4/1977 har vi klippet nedenstående interessante afsnit fra en artikel af Paul G. Ørberg:

RØGELSE

Vore gamle landsbykirker var fra begyndelsen romersk-katolske. Man tænker vel sjældent over det, men det er dog en kendsgerning, at kirkerne har været katolske omtrent lige så længe, som de har været evangelisk-lutherske.

... endnu én lille ægte katolsk ting finder vi i mange kirker, nemlig et røgelseskar, ofte endda meget gammelt, måske jævnbrydigt med kirken i alder. Det er en lille beholder af malm bestående af underskål og låg, kunsthåndværk støbt med forsiringer og mange trækuller og hængt op i en slags stang- eller kædesystem. ... Der blev så lagt små stykker glødende trækul i skålen og røgelseskorn oven på, og det blev svunget frem og tilbage for at gløde og ryge des bedre. ...

Men røgelsen forsvandt med reformationen i begyndelsen af 1500-årene, og hvordan går det da til, at sådan en lille tingest som røgelseskarret er blevet bevaret i så påfaldende mange kirker? Museumsfolk har svaret på rede hånd: karrene fik en ny funktion; de blev brugt som ildpottes. Det var nemt og praktisk for degnen, som skulle tænde alterlysene, at hente gløder i et røgelseskar fremfor i en gammel træsko! På den måde nyttiggjordes de små metalbeholdere helt frem til midten af forrige århundrede, da tændstikker kom i almindelig brug.

Det lyder altså rimeligt nok, men det er nu ikke hele forklaringen.

Tapdrup kirke nogle få kilometer øst for Viborg er én af de forholdsvis mange jyske kirker, som stadig har sit røgelseskar i behold. Det er et smukt eksemplar, som vistnok stammer helt tilbage fra 1200-årene. I dag hænger det i korets sydøstlige hjørne. Højst sandsynligt har det også været anvendt som ildpotté, når man fra den nærmeste gård bragte gløder til kirken; skole og bosiddende degn kom der først sent i den lille landsby. Men røgelseskarret blev også brugt på anden vis.

I Nationalmuseets arkiv findes en beretning nedskrevet 1927 af den gamle kirkemaler Chr. Bang og omhandlende vort røgelseskar. Her fortælles, at museumsmanden A. Strunk i 1840'erne som ung student har været i Tapdrup og dér set karret i brug fastelavnssøndag; det var en gammel skik, at der denne ene dag blev brændt røgelse i kirken. ...

Det er unægtelig en interessant oplysning, og det, der har fundet sted i Tapdrup, må man også have kendt til i andre kirker. Det er et godt eksempel på, hvor stædigt befolkningen kunne holde fast ved gammel sæd og skik. Man kan så spørge, hvorfor vi dog ikke har underretning om denne fastelavnsskik fra anden side. Det er sikkert præsternes skyld! Den rationalistiske eller pietistiske gejstlighed har utvivlsomt betragtet den gamle sædvane som noget tøjeri, almuen i sin uvidenhed ikke ville slippe. De lærde har været rent ud sagt flove over disse »fastelavnsløjer« og derfor ladet, som om de slet ikke eksisterede. Og ved midten af forrige århundrede har man ikke blot fået den »katolske« skik afskaffet, men også fået den – så godt som! – tiet, ihjel.

re-formatio

NR. 4 SEPTEMBER 1977 20. ÅRGANG

O. Lund Pallesen:	
Ordet og Ånden	62
Poul Ulsdal:	
Er det højkirkeligt?	63
O. Lund Pallesen:	
Læst: H. O. Okkels: Hvad er	
theologi?	70
Paul G. Ørberg:	
Røgelse	71

REDAKTIONELT

RE-FORMATIO's redaktør siden 1972, sognepræst H. C. Christensen, har efter eget ønske trukket sig tilbage fra posten som ansvarshavende redaktør.

Meddelelsen blev givet på Virringkonventet i maj 1977. Man udtrykte her stor tak til H. C. Christensen for veludført arbejde.

Med dette nummer tiltræder efter opfordring som ny ansvarshavende redaktør sognepræst Poul Ulsdal.

Iøvrigt ønskede pastor emeritus Sigurd Mejndor at udtræde af redaktionen. Som nye medlemmer af redaktionen indtræder sognepræst Knud Christensen og pastor Ole Skjerbæk Madsen.

Red.

(Fortsat fra side 62)

mer det os – i Evighed. Fordi det er et evigt Ord.

Vi kan glemme det. Vi kan rende fra det. Blive helt fremmede for det, så vi næsten ikke er til at råbe op mere. Ja, så vi, skønt vi har erkendt dets Sandhed, dog strider mod det. Men da er det os – og ikke Ordet –,

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):
Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.
Telefon: (07) 37 50 98.

I redaktionen iøvrigt:

Sognepræst Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund; pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9210 Ålborg S. Ø.; pastor Ole Skjerbæk Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harboøre.

Ekspedition:

RE-FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon (01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 26 kr. – for studerende 19 kr.

Sats: Anders Studsgård, Skarrild.
Tryk: Clausen off-set, Horsens.

*

Alle artikler i Re-formatio er skrevet på hver enkelt forfatters eget ansvar. De fremførte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Red.

der bliver til intet. Da er det Ånden, og ikke Bespottelsen, der sejrer.

Og når Gud har skænket os Talens Gave, så er det ment at skulle være et Svar på hans Tiltale – i Bøn, Lovsang og Tilbedelse – og i det Kærlighedens Fællesskab, som gode Ord med Tilgivelse og Fred stifter os imellem. Ord, vi selv er i og lever i. Ord, vi ikke vil rende fra. Ord, der ikke er Maske, men åndeligt Fællesskab. Alt – fordi vi er under HANs Ords Magt og ikke bekæmper den Ånd, det taler af – end-sige bespottes den. Amen.

RESERVERET POSTVÆSENET

6000 FREDERIKSSUND
KIRKEGÅDE 9
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR